

רשות ההגבלים העסקיים

החלטה לפי סעיף 14 לחוק ההגבלים העסקיים, התשמ"ח-1988 בדבר

מתן פטור מאישור הסדר כובל

חברת דובק בע"מ - מפיצי סיגריות

1. פתח דבר

ביום 18 ביולי 2000 הונחה על שולחני בקשת חברת דובק בע"מ (להלן: "דובק") לקבלת פטור מאישורו של בית הדין להגבלים עסקיים, לפי סעיף 14 לחוק ההגבלים העסקיים, התשמ"ח – 1988 (להלן: "חוק ההגבלים העסקיים").

עניינה של הבקשה הסכם הפצה הנוהג בין דובק לבין כל אחד מ-42 המפיצים הקשורים עמה כיום, אשר פורטו ברשימה נספח א' לבקשת הפטור (להלן: "ההסכם"). ביום 3 ביולי 1995 זכה ההסכם לפטור מאישור הסדר כובל.¹ פטור זה עמד בתוקפו תקופה של חמש שנים מעת נתינתו. עתה הובא בפניי ההסכם לקבלת פטור מחודש מאישור הסדר כובל.

לאחר שבחנתי את ההסכם ואת הכבילות המצויות בו, כמו גם את השפעתם האפשרית על התחרות בשווקים הרלוונטיים, ולאחר שנועצתי בועדה לפטורים ולמיזוגים, שוכנעתי כי בכפוף לתנאים בסיפא להחלטתי, אין הכבילות בהסכם מגבילות את התחרות בחלק ניכר של שוק המושפע ממנו, וכי אין פוגעות פגיעה של ממש בתחרות בשוק כאמור, כי עיקרו של ההסכם אינו בהפחתת התחרות או במניעתה, וכי אין בו כבילות שאינן נחוצות למימוש עיקרו. מטעמים אלו ראוי ההסכם לפטור לפי סעיף 14 לחוק ההגבלים העסקיים.

2. ההסכם

עסקינן בהסכם הפצה בלעדי בין דובק לבין כל אחד מ-42 המפיצים כאמור, הפועלים כל אחד באזור גיאוגרפי מוגדר ("אזור החלוקה") כמפורט בהסכם.

דובק מתחייבת להפיץ סיגריות ומוצרי טבק המיוצרים ו/או המיובאים ו/או המשווקים על-ידה ("המוצרים") באזור החלוקה באמצעות המפיץ בלבד. חריג לכך עפ"י ההסכם, הוא המשך שיווק ישיר של המוצרים ע"י דובק למספר גורמים כדלהלן: (א) שירות בתי הסוהר; (ב) מעונות משרד העבודה והרווחה; (ג) קו-אופ הריבוע הכחול² (ד) רשת שק"ם.³

¹ תיק פטור 748. מספר המפיצים עמד אז על 41.

² מול הרשתות הארציות שופרסל, קו-אופ צפון ומול רשת קו-אופ י"ם מתבצעת המכירה תוך הסתייעות במערך המפיצים הבלעדיים בתמורה לעמלה.

המפיץ מתחייב כי יפיץ את המוצרים באזור החלוקה בלבד. כן כולל ההסכם את התחייבות המפיץ שלא להפיץ סיגריות ומוצרי טבק אחרים באזור החלוקה, אך זאת בכפוף להוראת בית הדין להגבלים עסקיים בפסק-הדין בעניין דובק⁴, המחייבת את דובק לאפשר ליבואנים דוידס⁵ וסקאל, וכן ליבואנים או יצרנים חדשים, לשווק את תוצרתם באמצעות המפיץ, ומחייבת את דובק להימנע מכל צעד שיש בו, במישרין או בעקיפין, כדי לרמוז למפיצה שיש להצר את רגליהם של אלה. בפועל, הוראת פסק-הדין הותירה את חיובו של המפיץ בבלעדיות כאמור מצומצמת אך ורק לסיגריות של היבואן מנשה ח. אלישר בע"מ ("אלישר"), שנמצא בפסק-הדין כי יש בידו מבחינה כלכלית להקים מערך הפצה משל עצמו.

כן כולל ההסכם בסעיף 25 לו הוראות בדבר אי תחרות המפיץ בדובק באזור החלוקה במשך שלוש שנים לאחר תום ההסכם.

ההסכם כולל חיובים שונים המוטלים על המפיץ בקשר לשירות לו הוא מתחייב, כגון החיוב בדבר החזקת מלאי מספיק, החזקת כלי רכב תקינים, ביקור נאות בנקודות המכירה, החזקת מחסן מסודר באופן סדיר, שימוש במערך תקשורת מחשבים ישירה וכיוצא באלה.

משך ההסכם - חמש שנים מיום כריתתו, תוך שלמפיץ ניתנה האופציה להאריך את ההסכם באופן אוטומטי לתקופות נוספות של חמש שנים.

3. השפעת ההסכם על התחרות

דובק היא היצרנית היחידה של סיגריות בשוק המקומי, ומוכרזת כמונופולין בתחום הסיגריות מייצור מקומי.⁶ כן עוסקת דובק ביבוא סיגריות. דובק מהווה מזה שנים הרבה גורם דומיננטי באספקת סיגריות בשוק המקומי. בצדה פועלת חברת אלישר, גורם המוביל באספקת סיגריות מיובאות לשוק המקומי. במחצית השניה של שנת 1998 חדלה אלישר מלייצג את חברת BAT - British American Tobacco (מותגי "קנט", "לאקי סטרייק" ואחרים), והיא ממשיכה לייצג את חברת פיליפ מוריס (מותג "מרלבורו", "פרלמנט", "L&M" ואחרים). ייצוגה של חברת BAT עבר לידי חברת ט.ל.ש. טבק יבוא שיווק והפצה בע"מ ("טלש").⁷ בנוסף מתקיים ייבוא של סיגריות, בשיעורים קטנים יותר, בידי מספר יבואנים אחרים. מחיריהם של מותגי הסיגריות המיוצרים או המיובאים בידי שלושה הגורמים לעיל - דובק, אלישר וטלש - מצויים בפיקוח ממשלתי.

³ מול השקמויות שבבסיסי צה"ל מתבצעת המכירה תוך הסתייעות בגורם הפצה נפרד בתמורה לעמלה. גורם זה פועל כמפיץ עצמאי של המוצרים במסגרת מכוונת ממכר אוטומטיות המוצבות בבסיסי צה"ל בלבד, כאשר הוא רוכש את המוצרים במחיר בו הם נמכרים למערך המפיצים הבלעדיים.

⁴ תיק מונופול 1/93 הממונה על הגבלים עסקיים נ' חברת דובק בע"מ ואח' (ההגבלים העסקיים - החלטות הממונה ופסקי דין, הוצאת ועד מחוז תל אביב, כרך ב', עמ' 194, 241); 1995 הגבלים עסקיים 3005459.

⁵ החברה ליבוא וליצוא מוצרי ואביזרי טבק בע"מ.

⁶ י"פ 3640, מיום 26.3.89.

⁷ חברה אחות של חברת ליימן שליסל בע"מ.

מנקודת מבטה של תחרות, חשש מרכזי בהסדרי בלעדיות אנכיים טמון באפשרות כי חיובם של המפיצים בידי הספק בתניית בלעדיות, תביא לחסימת גישתם של מתחרים לזירת התחרות של הספק. בנסיבות העניין חשש תחרותי זה אינו מהותי נוכח הוראתו האמורה של בית הדין להגבלים עסקיים בפסק-הדין בעניין דובק, מכוחה סויגה הבלעדיות בה נכבל המפיץ בהסכם, באופן שמערך ההפצה חויב להיות "פתוח" לחלוטין ליבואנים הקטנים דאז (דוידס, סקאל) ולכל יבואן או יצרן חדש של סיגריות.

לא פטרתי את הכבילות שהופיעו בסעיף 25 להסכם, ודובק מסרה כי אין בהן עוד צורך.

4. סוף דבר

לאחר שנועצתי בוועדה לפטורים ומיזוגים, ראיתי לנכון להשתמש בסמכות הנתונה לי בסעיף 14 לחוק ההגבלים העסקיים ולהעניק את הפטור המבוקש להסכם, להוציא כאמור הכבילות שבסעיף 25 לו אשר אינן מאושרות. בנוסף, על-מנת להפיג חשש הכתבת מחיר במורד שרשרת שיווק המוצרים, מותנה פטור זה בכך שדובק לא תכתיב בדרך כלשהי, במישרין או בעקיפין, את המחיר שיוצע ע"י המפיצים לקמעונאים או לצרכן ולא תכתיב את המחיר שיוצע ע"י הקמעונאים לצרכן.

תוקפו של פטור זה חמש שנים מיום מתן החלטתי זו.

בהתאם לסעיף 15(א) לחוק ההגבלים העסקיים נתונה החלטתי זו לערר בפני אב בית הדין להגבלים עסקיים על ידי איגוד עסקי, ארגון צרכנים או כל אדם העלול להיפגע מההסדר הכובל עליו ניתן הפטור.

ד"ר דוד תדמור
הממונה על הגבלים עסקיים

ירושלים, א כסלו תשס"א
28 בנובמבר 2000.